

Hiteles tanú és humanista Hornyik Miklós emlékezete

Nehéz egy jó barátról múlt időben írni. Művelt, bölcs, okos, kedves és figyelmes volt, igazi úriember, jó humorral. Szerény, becsületes, határozott, megalkuvást nem ismerő. Próbálnám még gyűjteni a jelzőket, de minnek, hiszen aki ismerte, annak mindez felesleges, utólagos méltatás. Nem mondom fel az életrajzát, nem sorolom aprólékos gonddal megírt műveit. Nem tudom, hány olvasóhoz jutottak el az írásai, a nemzeti oldal mindig számolt vele, a balliberális média és közönsége tudomást sem vett róla. Emlékképek merülnek fel bennem, arról a rövid időről, amikor az ATV még Magyar ATV volt, és Miklós volt a vezérigazgatója, aztán a Magyar Fórum szerkesztőségi szobája, ahol korrektorként dolgozott. Ő is azt remélte, abban bízott, hogy 1990 után valami hatalmas változás történik az egész magyarsággal, megújul a kultúra, az irodalom, a sajtó – tudjuk, nem így lett, a nemzeti irodalom megmaradt Aczél György túrt vagy tiltott kategóriájában, csak most nem azt mondták, hogy nacionalista, hanem hogy nincs rá igény. Valahogyan Hornyik Miklósról sem volt „igény”, túl tisztességes, túl pontos és szókimondó volt nemcsak íásaiban, hanem néhány közéleti szereplésében, megszólalásában is a televíziós csatornákon. Alkatában volt valami csendes szomorúság és idegenség is, a Délvidékről Budapestre „emigrált” ember magányossága és otthontalansága. Nem hinném, hogy akadtak volna ellenségei, irigyei, egyszerűen nem volt miért gyűlölni őt vagy irigykedni rá. Ez a visszafogottság, visszahúzódás pedig ebben a lármás világban rokonszenves ugyan, de gátja is a szélesebb ismertségnek.

Miklós tudta, hogy nagyon beteg, és nincs sok esélye a gyógyulásra. Tavaly összehívta legjobb barátait a lakására, és mindenki tudta, hogy ez a búcsú pillanata. Ilyenkor az ember próbál derűs és bizakodó arcot vágni, és Miklós mint házigazda a maga derűjével és bölcsességével megkönnyítette ezeket az órákat. Amikor nem is olyan rég vendégem volt az Echo Televízió Könyv című műsorában, már a smink sem tudta elfedni szeme alatt a szenvedés mély árkait. Három utolsó könyvéről beszélgettünk, most is itt vannak előttem. A **Meghasonlásunk története (Délvidéki könyv)** bemutatóját is volt szerencsém Miklóssal együtt tartani,

sőt fülszövegét is én írhattam. Csak a befejező mondatokat idézem, 2009-ből: „Van a szerzőben valami szeretni való szomorúság és melankólia, valami Don Quijote-i makacsság, az »eltűnt idő« nyomában kutakodó irodalmár reménytelen reménysége. A hűség és igazmondás kényszere és dicsősége” – fogalmaztam három évvel ezelőtt. Ma már viszonylag szabadon lehet szólni az egykori Jugoszláviában történt szörnyűségekről, de a magyar–szerb viszony ma sem felhőtlen, amint ezt a hírekből tudjuk. Hornyik Miklós mint sajtótörténész már azzal is maradandót alkotott, ahogyan harag és részrehajlás nélkül feldolgozta és kommentálta ennek a történelmi folyamatnak a krónikáját, hiteles tanúként és humanistaként. Igen, ez az elkoptatott jelző jutott eszembe: humanista. Emberszerető. Szeretett minket, balga és tévelygő embereket, akik annyira tudunk bízni különböző korszakok politikusaiban, pártjaiban, mozgalmaiban és persze abban, hogy mindig jobb lesz a helyzet. Nem lett jobb, legfeljebb (József Attila szavaival) finomult a kín. De meghasonlottunk mind, küzdelmeink, hiteink mintha elévültek, feleslegessé váltak volna. De azért ha lassan is, az elmúlt húsz évben valami megmozdult, az 1945-től felállított tilalomfák sorban ledőltek, tisztázódtak a frontvonalak, a nemzeti irodalom mérleget készített, és részben helyreállította már azt a valódi, keresztény és magyar értékrendet, melyben Hornyik Miklósnak is mindig helye lesz.

Megható búcsúzás volt Miklós másik könyve, a **Scott kapitány utolsó feljegyzése** is, melyet atyai barátja és mestere, Ottlik Géza emlékének szentelt. Ez a különleges emberi és baráti kapcsolat azért is érdekes, mert sok tekintetben ellentétes személyiségek találkozásáról szól, hiszen Hornyik Miklós alighanem sokkal mélyebben élte és értette saját kora valóságát, mint az **Iskola a határon** írója, aki sajátos módon életművész volt, nem pedig egy önpusztító alkat. A **széttagolt ország** című könyvecske mindössze háromszáz számozott példányban készült, régebbi és új, megjelent publicisztikákat gyűjtött bele Miklós, mintegy az utolsó szó jogán a halállal való nagy perében. Bátor és kemény írások ezek is, látletelei annak a balliberális közéletnek, mely agyonhallgatta és kirekesztette Őt, aki oly sokkal nagyobb volt náluk.

Amikor utoljára beszéltünk telefonon, azt mondta, nem tud felkelni az ágyból, de új könyvén dolgozik, mert a munka a legjobb terápia. Nem árulta el a témát, ahogyan mindig szemérmesen elhárította az állapotára vonatkozó kérdéseket is. Róla is elmondható az, amit mesteréről, Ottlik Gézaról írt: „A legenda szerint Arthur király sem halt

meg a csatamezőn, Avalonba, a gyógyulás szigetére viték a tündérek, s egy napon vissza fog térni, ha népének szüksége lesz rá”. Nos, népének biztosan szüksége lesz rá, és olvassa műveit. Amúgy pedig, ha majd *odaát* találkozunk, folytatjuk a beszélgetéseket. Ott könyveket aligha lehet és kell írni, úgyhogy lesz időnk bőven – mindörökké.

Az Aracs folyóirat létrehozásának jelentőségét méltatja (Budapest, 2002)

Fotók: Váli Anna

A budai Lítea könyvesboltban megtartott rendezvény után, jobbról balra: Kútvölgyi Mihály, Pirityiné Szabó Judit, Hornyik Miklós, Mák Ferenc, Gubás Ágota, Domonkos László és Erdei Katalin, elől Gubás Jenő